

O demonstrație a viabilității unei piese

BABA HÎRCA

de Matei Millo

Nu poate exista mai bună cinstire a memoriei înaintașilor într-ale teatrului românesc decât readucerea lor în luminile rîmpei. Dascălii de azi ai Institutului de artă teatrală și cinematografică — decanul Ileana Berlogea, profesorul universitar doctor Virgil Brădăteanu, lector universitar doctor Elisabeta Munteanu, profesor asociat Mihai Mălaimare și Mircea Constanținescu — chiar astfel au gândit că trebuie sărbătoriți cei 150 de ani ai învățămîntului teatral românesc: în 1836 lua ființă la Iași Conservatorul filarmonic-dramatic, după ce în 1833 se constituise la București Societatea filarmonică. În simpozionul organizat cu acest prilej au fost reînviat momente din istoria teatrului românesc, au fost trecute în revistă tradițiile pedagogiei artistice autohtone, au fost evocate montări din seria „restituiri” de pe scena Studioului Casandra,

„teatrul care ar merita de fapt să se numească Phoenix” (cum glumea un vorbitor) și care studio, în curînd, va împlini 30 de ani de existență.

Cu spectacolul lor de debut, **Baba Hîrca**, studenții anului V — actorie (seral) și-au propus să demonstreze viabilitatea unei piese a marelui animator, actor, regizor, director și dramaturg Matei Millo Reușind, totodată, prin ingeniozitatea demersului regizoral, dar și prin personale contribuții, să-și ofere și un util exercițiu de practică scenică. Avînd concursul scenograful Rodica Roiban și al Sorinei Creangă (care a asigurat pregătirea muzicală și interpretarea la pian a partiturilor lui Alexandru Flechtenmaher, cărora li s-a adăugat și un cîntec compus de Nicu Alifantis), ei au convertit „opereta-vrăjitoare” („de mare spectacol”, cum o anunțau afișele la premiera absolută din 1848) într-o farsă feerică realizată cu mijloace modeste, dar cu ambițios entuziasm și multă inventivitate. Șarja comică a fost imaginată ca o reacție în lanț. Începînd cu „ambianța ce simulează o carte uriașă („olascii noștri”) din copertile căreia va ieși la iveală decorul de carton pictat, adică și casa pădurarului, și codrul, și păsările, și animalele. Interpreții întonează cu reală emoție versurile lui Iancu

Văcărescu, așa-numita „Odă lui Saturn” prezentată ca prolog „La deschiderea teatrului (în limba română) întâiași dată în anul 1819”

*„V-am dat teatru, vi-l păziți,
Ca un lăcaș de muze,
Cu el curind veți fi vestiți
Prin vești departe duse ;*

*În el nărauri indreptați
Dați ascuțiri la minte,
Podoabe limbii voastre dați
În românești cuvinte !*

*În el curînd sărbătoriți
Și veseli bacanale,
Și-n veci la toate fericiți
Fiți, eu găsesc cu cale.”*

Sînt doar șapte actori, băieți și fete, care urmează să anime universul bucolic în care intriga destul de încurcată li antrenează pe eroii nu din cale afară de ferm individualizați. Convenționalismul acestui joc de-a teatrul a fost deliberat accentuat printr-o nostalgie-ironică detașare de naivitățile inerente oricărui început de drum. Stîngăciile construcției dramatice au fost suplinite prin verva dialogală, prin truculența limbajului strîns ritmat, prin dinamica acțiunilor (comentate direct și indirect), dar mai ales și în primul rînd printr-o sporire a gamei disponibilităților ludice pe care textul-pretext le și presupune, le și impune, le provoacă. Planurile lirice, temperate de un umor discret disimulat, se împletesc cu antrenul declamatoriu, patetismul avînd continuu surdiga bufă a mișcării. Pentru susținerea ofensivei burlescului, în care tonalități stridente (cum ar fi pedalarea pe gaguri vizuale sau supralicitarea „leitmotivelor” țigănești) au rolul de a pigmenta pitorescul reprezentației, au fost împrumutate diverse modalități din tehnicile teatrului popular sau ale celui de marionete. Prin abuzul desuetudinii, parodia, ridicată la puterea a doua, păstrează în filigran intențiile satirice inițiale. Interpreții nu s-au putut împiedica să-și ridiculizeze personajele, e drept, cu o infinită duioșie, avînd atuu unei alte, moderne perspective asupra vieții. Anda Călugăreanu, bineînțeles, domină reprezentația, reinventînd o Baba Ilirca „ti-

năra”, care rîde, cîntă și dănscează într-o frenezie teribilă ; o evoluție savuroasă, dar și sugestia unui colorat profil tipologic : speculantă, profitoare, șugubeață, hrăpăreață, băgăreață, cînd ciufută, cînd mieroasă, aspră, gravă, ipocrită și smerită, păgubită, mucalită. Viorica Mirunei Birău e o „fată din popor” nostimă foc, jucăușă, cam prostuță, înduioșătoare deopotrivă în săgălnicii și prețioase fandoseli. Delicata Manuela Ciucur se încumetă la o copilărească deghizare, fătua de la horă jucîndu-l „la vedere” și cu aplomb pe Gînju, bătrînul și intolerantul tată. Cu gesturi mici, timide, Dalila Gall mimează presupusa grație și falsa inocență a ingerului păzitor, un spiriduș pus pe ghidusii Ștefan Lenkisch jr., în afanisitul logodnic Birzu, etalează un întreg arsenal al „exagerațiunilor ridicole”, o compoziție de o rafinată pedanterie eroul său pare a fi însuși capelmaistrul Flechtenmacher, care, alergînd după o fragedă copilă, pierzîndu-și capul, nu și bagheta dirijorală, s-a lăsat prins în chiar capcana povestirii. Pentru Lascu, tînr boier ce se prezintă „subt numele de Vlad”, Radu Buznea și-a ales o poză vag maladivă de june suspinător, un romantic înfălșuit ce visează la o dragoste fatală, dar, vai, superficială. Biruindu-și o aparentă inflexibilitate, Traian Andrii, în Chiosa, e un partener mai greci, mai bolovănos, dar ale cărui stîngăcii sînt prevăzute și speculate în ecuația nu foarte complicată, dar riguroasă a efectelor hazlii. Pentru că se cere salutat efortul de orchestrare armonică a ansamblului în acest spectacol (alcătuit oarecum compozit din cîndva atît de familiare tablouri vivante) pe care Mircea Constantinescu îl semnează și ca regizor. Dorind în acest fel să mulțumească unei întregi galerii de iluștri predecesori. Dar și dorind să-i obișnuiască pe studenți să lucreze în spiritul unei deschideri spre orizonturile largi ale idealului de actor total, oricînd capabil să asimileze cu sensibilitate și inteligență, ca apoi să creeze el însuși, să exprime și să se exprime cu cît mai originală strălucire. Acestea fiind principii fundamentale, re-actualizate mereu, de fiecare generație de artiști, fie ei actori sau pedagogi.

Irina COROIU